

oluşmaya başladı. Mustafa Kemal işe el koyarak Anadolu ve Rumeli Müdâfaa-i Hukuk Grubu adıyla bir grup kurdu. Mi-sâk-ı millî esasları içinde bir program hazırlayarak bütün milletvekillerinin fikirlerini sordu. 10 Mayıs 1921 günü grup ilk resmî toplantısını yaptı. Toplantıya katılan 133 milletvekili Mustafa Kemal'i başkanlığa seçti. Tartışmalar sonunda grup tüzüğü kabul edildi ve grup tam bir parti disiplini içinde çalışmaya başladı. 16 Temmuz 1922'de yapılan tüzük değişikliğiyle idare heyetine, aynı zamanda bütün Müdâfaa-i Hukuk teşkilâtının merkez heyeti görev ve yetkisi tanındı. Bu grup dışında kalan milletvekillerine ise "ikinci grup" adı verildi.

İstiklâl Savaşı kazanıldıktan sonra siyasi parti kurmaya karar veren Mustafa Kemal Paşa, Anadolu ve Rumeli Müdâfaa-i Hukuk Grubu'nu yeni partiye temel yaparak 9 Eylül 1923'te Halk Fırkası'nı kurduğunu açıkladı. Buna dair karar bu tarihte açıklanmakla birlikte Halk Fırkası'nın resmen kuruluşu 11 Eylül 1923'te gerçekleşti.

BİBLİYOGRAFYA :

Anadolu ve Rumeli Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti, Sivas 1335, s. 1-8; Gazi Mustafa Kemal, *Nutuk*, Ankara 1927, s. 19; Kâzım Karabekir, *İstiklâl Harbimiz*, İstanbul 1962, s. 210-214; Y. Hikmet Bayur, *Türkiye Devletinin Dış Siyaseti*, Ankara 1973, s. 43-44; Salâhi R. Sonyel, *Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politika*, Ankara 1973, I, 113-147, 205-214; Uluğ İğdemir, *Sivas Kongresi Tutanakları*, Ankara 1969; Bekir Sıtkı Baykal, *Heyet-i Temsiliye Kararları*, Ankara 1974; Alev Er, "Millî Mücadele'de Siyasal Kuruluşlar", *TCTA*, IV, 1136.

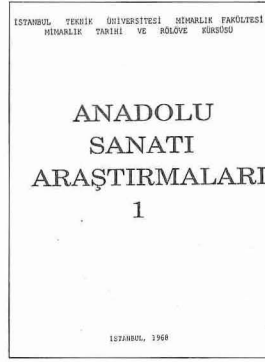

AZMI SÜSLÜ

ANADOLU SANATI ARAŞTIRMALARI

İstanbul Teknik Üniversitesi
Mimarlık Fakültesi Mimarlık Tarihi ve
Rölöve Kürsüsü tarafından
yayımlanan yıllık dergi.

Derginin ilk sayısı 1968, ikinci sayısı 1970 yılında çıkmıştır. Yayın programı, Doğan Kuban'ın ilk sayıdaki kısa önsözünde, "Dergi, özellikle Anadolu ve Yakınoğu mimarisi ve sanatı alanındaki orijinal araştırmaları, Mimarlık Fakültesi elemanları ve öğrencilerinin Türkiye'deki anıtlar üzerinde yaptıkları etüd ve röle-veleri yayımlayacaktır" şeklinde açıklanmıştır. Böylece dergide, Türk-İslâm sanatı yanında Anadolu'nun daha önceki devirlerine ait eserler hakkında da araştırmalar bulunacağı belirtilmiştir.

Anadolu
Sanatı
Araştırmaları
dergisinin
ilk sayısının
kapığı

Temiz baskılı ve metin dışı ilâveler bakımından zengin olan birinci sayıda, Doğan Kuban'ın "İslâm Sanatının Yorumlanması", Ayda Arel'in "Menteşe Beyliği Devrinde Peçin Şehri", Afife Batur'un "Yıldız'da Şeyh Zafir Türbe ve Çeşmesi", Selçuk Batur'un "Osmanlı Camilerinden Sekizgen Destekli Camiler", Metin Sözen'in "Anadolu'da Eyvan Tipi Türbeler" adlı araştırmaları yer almaktadır. Daha hacimli olan ikinci sayıda ise Doğan Kuban'ın "Anadolu'da Türk Şehri", Aziz Albek'in "Tolhan", Ayda Arel'in "Batı Anadolu'da Bazı Yapıların Tarihleri ve XV. Yüzyıl Osmanlı Mimarisi", Selçuk Batur'un "Ondokuzuncu Yüzyılın Büyük Camilerinde Son Cemaat yeri ile Hünkâr Mahfilleri", Metin Sözen'in "Hacı Hamza'daki Türk Eserleri", Afife Batur'un "Osmanlı Camilerinde Almaşık Duvar Tekniği" adlı araştırma yazıları bulunmaktadır.

Genellikle İstanbul Teknik Üniversitesi'nde dergiyi çıkaran kürsü elemanlarının araştırmalarını yayımlayan ve Anadolu'daki Türk mimarisine ağırlık verdiği görülen bu çok faydalı yıllık dergi iki sayıdan sonra devam etmemiştir.

SEMAVİ EYİCE

ANADOLU SELÇUKLULARI

(bk. SELÇUKLULAR [Anadolu]).

ANADOLUHİSARI

İstanbul Boğazı'nın
Anadolu yakasında
XIV. yüzyılda yapılmış hisar.

Eski Osmanlı kaynaklarından Aşıkpaşazâde ile Neşri'de adı Güzelcehisar olarak geçer. Neşri'nin Taeschner tarafından yayımlanan nüshasında ise Gözlücehisar olarak kayıtlıdır. Boğaz geçişini kontrol etmek gayesiyle yapılan bir hi-

sara Güzel veya Güzelcehisar denilmesinden çok, gözleme işi gören bu kalenin Gözlücehisar adıyla anılması daha inandırıcıdır. Fâtih devri kaynaklarından Tursun Bey burayı Yeni veya Yenicehisar adıyla anmaktadır. Hoca Sâdeddin ise XVI. yüzyılda bu hisarı Akçehisar olarak adlandırmıştır. Batılılar'ın, XVI. yüzyılda İstanbul'a gelen Albili Pierre Gylles'den (Gyllius) beri Anadoluhisarı'na verdikleri Neo-Castrum adı ise Yenihisar'ın tercümesidir.

İstanbul'u fethetme azminde olan Yıldırım Bayezid (1389-1402), bu hisarı İstanbul Boğazı'nın en dar yerinde ve artık Osmanlı Beyliği'nin kontrolü altında olan Anadolu tarafında bir "köprübaşı" olarak yaptırmıştır. Bu kalenin yapımı için bir taraftan Göksu deresi ağız, bir taraftan ise Boğaz ile sınırlanan kayalık bir toprak seçilmişti. Burada önceleri bir Bizans hisarı olduğu yolundaki iddianın bir temeli olmadığı anlaşılmıştır. Anadoluhisarı Karadeniz boğazından geçiş kontrol altına alabildiği gibi, karşıya Rumeli yakasına yapılması tasarlanan çıkarmanın da destekleneceği bir yerdi. Fakat aynı zamanda Boğaz'ın Anadolu kıyılarına kadar inmiş olan Türkler'e karşı Bizanslılar'ın Göksu deresi vadisinden yapacakları bir akını da engelleyecekti.

Yıldırım Bayezid'in inşa ettirdiği hisarın ortadaki yüksek kitleden ibaret olduğu bilinmektedir. Aşıkpaşazâde'ye göre bu ilk kısmın inşa tarihi 793'tür (1390-91). Nişancı Mehmed Paşa'ya göre ise burası 797'de (1394-95) yapılmıştır. E. H. Ayverdi, hisarın 797'de (1394-95) Şile'nin fethinden sonra inşa edildiğini ileri sürmektedir. Aşıkpaşazâde hisarın yapılış hakkında bilgi de verir: İstanbul önlerine tekrar gelen Yıldırım Bayezid, Koca-eli'nden Yoros'a giderken Şile fethine Yahşi Bey'i yollamış, kendisi de Yoros'tan geçerken Güzelcehisar denilen kaleyi yaptırmıştır. Aşıkpaşazâde'nin ifadesine göre, hisarın inşası bittiğinde Yıldırım Bayezid Bizans imparatoruna bir elçi göndererek şehrin teslim edilmesini istemiş, fakat Bizans hükümdarı Türkler'e yıllık vergi vermek, Türkler'in bir mahalle tesis ederek burada mescid yapmaları ve bir de kadı bulundurma haklarını tanımak suretiyle durumunu kurtarmıştır. Bayezid Anadoluhisarı'nda bir garnizon bulunduruyordu. Bu sebeple Timur istilâsı ve Ankara Savaşı'nı (1402) takip eden dağılma döneminde de kalenin Bizans'ın eline geçmeyip Türkler'de